

„Nem a hód fogja kiirtani a puhafaerdőket, hanem a láncfűrész”

Márkus Ferenc* természetvédővel
beszélget Szabó Gábor

Két önálló nemzeti park létrejötténél bábáskodott, majd – történetesen a Fidesz vezette kormányok idején – mindkétszer távoznia kellett az igazgatói posztról. 2000-ben még saját elhatározásából – igaz, némi kényszerhelyzetben – hagyta ott, tíz évre rá azonban az Őrségi Nemzeti Parktól úgy rúgta ki Illés Zoltán, a felszámolt környezetvédelmi minisztérium helyébe lépett környezetügyi államtitkárság vezetője, hogy a munkaviszonyát is elvesztette. Agrárismereteket oktatott mostanáig egy tatai technikumban, de kérte, hogy csak nyugdíjba vonulása után kapjon nyilvánosságot a beszélgetésünk.

70

– *Az ön pályafutása érdekes párhuzamokat mutat a hazai természetvédelem felfelé, majd mostanában lefelé ívelő korszakaival. Nagyon kemények lehetnek a frontvonalak, ha még ma is – kényszerű visszavonulása után tizenkét évvel – indokoltnak látta, hogy ne akármikorra időzítse nyilatkozatát.*

– Egyik legmeggrázóbb élményem volt, hogy 2010-ben, miután a hortobágyi és az aggteleki nemzeti parki igazgatótársaimmal együtt indoklás nélkül felmentettek,¹ nemhogy a köz-

igazgatásban, de még volt munkahelyemen, a WWF-nél sem tudtam munkát találni, mert – talán okkal – tarthattak attól, hogy nemcsak engem „érnek utol”, hanem a szervezetnek sem „tenne jót” az alkalmazásom.

– *Azt gondolnánk pedig, hogy a természetvédők igazán szelíd emberek, és néhány futrinka, nőszőfű és egyéb egzotikus nevű faj védelme nem sok vizet zavar. De hát a jelek szerint önök körül nem pusztán egy-két csodabogárért tör ki olykor háborúság. Avasson be, mi a tét, milyen konfliktusokba kerül például egy nemzeti park vezetője?*

– Jönnek például „kéresek” politikai komisszároktól. Telefonon, természetesen, nincs írásos nyoma. „A miniszterelnök úr környezetében

zése után (utóbb Debrecenben természetvédelmi ökológiából is diplomázik) beszippantja az állami természetvédelem, majd 1991-től hat éven át a WWF magyar irodájának egyik programvezetőjeként elsősorban a gyepekkel, füves élőhelyekkel foglalkozik. 1997-ben az akkor alakult Balaton-felvidéki Nemzeti Park igazgatója, majd ismét a WWF-hez szegődik, amely épp akkor válik helyi irodából önálló nemzeti szervezetté. Ennek első igazgatója lesz, mígnem 2008-ban a tevékeny részvételével kifejtett társadalmi nyomás hatására ismét önállóvá vált tizedik nemzeti parkunk – az Őrségi – igazgatója lesz. A 2010-es kormányváltás után lapátra kerül. Rövid kitérők után a tatai mezőgazdasági szakközépiskola tanáraként, 65. évét betöltve februárban vonult nyugdíjba.

¹ <https://www.origo.hu/itthon/20100807-nemzeti-parkok-kirugott-vezetoi-nem-ismertek-az-indokok.html>

* A január végén elhunyt legendás madarász és ismeretterjesztő, Schmidt Egon segítségével már gyermekora óta a természet aktív megfigyelője, 1974-es megalakulása óta tagja a Magyar Madártani Egyesületnek, a legnagyobb hazai természetvédelmi szervezetnek. A Gődöllői Agrártudományi Egyetem elvég-

kérik”, hogy valakit váltsak le, valakit vegyek föl, valamire adjunk engedélyt, vagy éppen ne. Lehet, hogy nem is igaz, nem onnan kérik, nem azt, nincs módomban ellenőrizni.

– *A Balaton-felvidéki Nemzeti Parkban miket szoktak volt kérni?*

– A konkrét ügyektől elrugaszkodva kicsit messzebről indítok, ahonnan jobban rá lehet látni a történetekre. A rendszerváltás utáni években épp felívelő szakaszban volt a hazai természetvédelmi szabályozás. (Hozzáteszem, ezek a változások már az egypártrendszer idején érlelődtek, létrehozták az évtizedekig csak vegetáló, de aztán magára talált önálló természetvédelmi hivatalt, sorra alakultak a nemzeti parkok.) A nemzeti park a 90-es években nem egyszerűen csak egy védett területet jelentett, a nemzeti parki igazgatóságok nemcsak „kezelték” a területet, hanem hatósági jogaik is voltak. Ha a környezetvédelmi felügyelőségekkel közösen egy területet védeni akartak valamilyen károsító beavatkozástól, akkor azt a beruházást nemigen lehetett „átnyomni”. Persze ez már az akkori kormányoknak is csípte a szemét, és a rendszerváltás eufóriája után már a 90-es évek vége felé nekifogtak az említett hatósági jogkörök nyesegetésének. Majd a 2000-es években a nemzeti parkok hatósági jogait az alaposan átalakított környezetvédelmi felügyelőségekhez telepítették...

– *Csak közbevetőleg: mondhatjuk, hogy a 2010-es „fülkeforradalom” – vagy alkotmányos puccs, kinek-kinek vérmérséklete szerint – csak befejezte a természetvédelmi hatósági jogok szellemének palackba zárását?*

– Úgy látom, hogy a hatósági jogainkat szisztematikusan és röviddel azok bővítése után lépésről lépésre építették le. 2011 óta megyei szinten egy-egy közös kormányhivatalban ül valamennyi korábban önálló hatóság – a növény- és állategészségügytől a talajvédelmen, erdőfelügyeleten át a környezet- és természetvédelemig, ahol a kormány akaratát közvetítő főispán a határozatok végső szentesítője. Itt, Tatán például a város – részben műfüves – foci pályái helyén korábban halastavak voltak. Amikor gyerekként idekerültem, ott láttam meg életem első rétisasát, karmában egy jó kétkilósra becsült ponttyal. Költöző madarak nemzetközi szerződéssel (ramsari egyezmény) védett vonuló helyei, egyéb védett területek lettek így beépítve hatósági „kötőkódés” nélkül. Az eredmény nemcsak a tájrombolás, a természet elszegényedése lett, hanem napi gondokkal is jár. Hiába dréncövezték a brutális átalakítás során feltöltött területet, nagyobb esőzéskor nem elegendő az elszivárgás mértéke, áll a víz a sportpályákon. De a hasonló előzményekkel és műszaki megoldásokkal létesített bevásárlóközpontot is fenyegeti a talajsüllyedés, merthogy az ingoványos lápos terület – amire nem is lett volna szabad építkezni, hiszen a törvény erejénél fogva védett – nehezen stabilizálható.

Logikus lett volna, ha megmarad az a rendszer, hogy a helyi önkormányzatok – alapos szakmai feltáró munka után, széles viták eredményeként – kijelölik a beépíthető és a nem beépítésre szánt övezeteket, de hát ezt az ideális állapotot sokszor meg tudta és tudja bontani egy fontos befektető – rábök egy területre és a kedvéért ilyen-olyan okból át-

minősítik, onnan kezdve építkezhet. A „nemzetgazdasági szempontból” kiemelt beruházások esetén pedig az önkormányzati előírásokat, a társadalmi véleményt egyszerűen figyelmen kívül lehet hagyni, levegőnek lehet tekinteni.

– *Visszatérve a Balaton környékére, nemzeti parki igazgatóként is gyakran szembesülhetett hasonló igényekkel.*

– Már önmagában az zavart, hogy „megüzenték”, valakit ne alkalmazzak, viszont mást meg feltétlenül föl kell vennem. Ez nyilvánvalóan kontraszelekcíóhoz vezet, gyengíti a szakmai munkát. Miről lehetnek szakmai viták? Balatoni kikötőépítés, a nádas irtása, partszakaszok beépítése, noha voltak józan, korlátozó előírások, természetvédelmi szabályozás, monitoring a nádasok védelmére. Másrészt a Balaton-felvidéken maga a táj a természeti érték, az évszázadok óta művelt gyümölcsös, szőlő. Ezeket sorra átminősítik, vagy átminősítés nélkül átalakulnak lakó-, üdülőövezetté, feszített tükrű medencék jelennek meg – közülük nincs a védett tájképhez. Mint ahogy az újgazdagoknak a tihanyi hegyoldalba belemarkoló luxusvillái sem oda valók. Vagy itt van a kibányászható tőzeg, kvarchomok, kőzet – döntsük el, melyik hegyet bonthatják el. Akkoriban még volt mindezekbe az építkezésekbe, beavatkozásokba beleszólásunk, azóta áttörték, eltávolították ezeket a sorompókat. Egy becsatolt természetvédelmi kezelői szakvélemény más súlyú ma, mint az én időmben egy magalapozott, komplex tudáson alapuló hatósági határozat.

– *Hova vezet mindez? A Balatonban továbbra is lehet fürödni, igye-*

keznek a vízszintet is állandósítani, már amennyire a csapadékviszonyok engedik, történetek próbálkozások a tihanyi Limnológiai Intézet telkének eladására...

– Hát annál jobb Balaton-parti telek alig van! Hogy hová fog vezetni mindez? A példázat jut eszembe a békáról, amely nem ugrik ki az enyhe fokozatokban melegedő üstből, és végül megfő. Az emberek majd ehhez a Balatonhoz fognak hozzászokni. És az elsilányult tájképi Balaton-felvidékhez. Meglehet, egyszer majd azt találják szépnek. Ennek részben az az oka, hogy a nagyközönség nincs tisztában vele, mit veszítünk. A felszabadító szépségű harmonikus tájat. Ha „A szankciók tönkretesznek minket” típusú plakátokra fordított milliárdokat természetvédelmi, ökológiai ismeretterjesztésre fordítanak, nem itt tartanánk. Hol van már az az idő, amikor a gardát hálnak nevezték, mert annyi volt belőle, hogy a hegytetőről megfigyelhető rajokra lehetett irányítani a halászeket! Mára a természetes halszaporulat nagyrészt már a múlté, a horgászok zsákmányát úgy telepítik a tóba. Vagy mondok példát az Őrségből, ahol az egyik legnagyobb érték a rét. A rét, a nádas fogja fel a csapadékfelesleget. Amikor a réti hangyaboglárkát, ezt a ritka lepkefajt védjük, akkor ezt csak úgy tehetjük, ha élőhelyét, a gyepeket is óvjuk, mert a foci pályán nem él meg. De ez gazdaságilag is észszerű. Mert hol alakulnak ki gyepek, rétek, kaszálók? Ahol megfelelő a vízellátás, tehát a mélyebb fekvésű területeken. Nem csak a boglárkalepke az érdekes – bár, ha ismernék az emberek, könnyen lehet, hogy megszeretnék, és ha megszeretnék, akkor igyekeznének megvédeni –, hanem

hogy az ő élettere, a rét egyúttal az embereknek is biztosítja, hogy például nem önti el őket az árvíz vagy a belvíz. Ezért sem szabadna az ilyen rétet, gypet szántóvá alakítani, vagy pláne a már említett módon, dréncsövekkel és geotextíliákkal „fűszerezve”, rétegelve beépíteni. Mert ezeknek a réteknek úgynevezett ökológiai szolgáltatásaik vannak, amelyek hosszú távon nélkülözhetetlenek. Miért kér a mezőgazdasági termelő belvízkárért kompenzációt? Mert a legmélyebb területet is felszántja, holott ha meghagyná a gypet, és ugyanúgy odagyűlné a víz, nemhogy kár nem keletkezne, hanem az üde rét lehetne nyáron kaszálni, a legnagyobb aszály idején. Amikor majd aszálykártérítésért kiáltanak és állnak sorba.

– *A gazdák nyilván kihasználják az agrártámogatási rendszer adta lehetőségeket.*

– Az unióban már rég bevezették az úgynevezett környezetileg érzékeny területek fogalmát. Ezekre külön támogatási rendszert dolgoztak ki. Évekig dolgoztunk rajta neves természetvédelmi szakemberekkel, hogyan lehetne olyan környezetvédelmi zónarendszert létrehozni, amelyben ezekre az értékes természeti területekre lehetne támogatást igényelni. Hiszen közösségi érdek a fennmaradásuk. Ugyanannyit vagy akár a dupláját is lehetne kapni rá, mint a bevett agrártámogatásokból. Csak hát egyszerűbb egy John Deere traktorral elindulni Tatáról és meg sem állni Komáromig, mint az egyes érzékeny területeket kerülgetni. Pedig lenne rá időnk, technikánk, tudásunk! Szerintem a szándék itt a hiánycikk és a körültekintő hozzáállás.

– *Fejétől büzlik a hal. Az agrártár-cára sem jellemző az érzékeny területek iránti érzékenység, ahogy ezt a kishantosi mintagazdaság sorsa is jelzi.² Ott – amíg lehetett – biológiai módszereket alkalmaztak, és természetesen figyelembe vették a terület adottságait, a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet mégis magánkézbe adta a bérelt földjeiket...*

– Csak arra tudok gondolni, hogy bosszúból teheték, miután a birtokkoncentráció ellen fellépő és a kisgazdaságokat helyzetbe hozni igyekvő Ángyán József államtitkár 2012-ben kénytelen volt lemondani. A mai rendszer a természeti folyamatokat úgy tekinti, mintha azok nem is léteznének. A természeti erőforrásokat, az ilyesmivel foglalkozó szakembereket semmibe veszi, elhasználja, eldobja.

– *Abbamaradt a WWF által kitárolt felső-tiszai ártéri program is, amelynek keretében hátrányos helyzetű emberek tűzifához jutottak, cserében az ártéri erdőket kitisztították, a tájidegen fajokat eltávolították, az értékes ligeterdőket feljavították. Az új prioritásokat jelzi, hogy most akár védett erdőkből is lehet fát vágni az „energia-veszélyhelyzetre” hivatkozva. A kormány természetvédelem iránti egyre fokozódó érzéketlensége azonban visszautthat. A Tisza új, a természeti szempontokat is figyelembe vevő, a táji adottságokhoz alkalmazkodó szabályozása például források híján leállt, újabb, a korábbinál pusztítóbb árvizek jöhetnek.*

² <https://atlatszo.hu/kozugy/2021/11/30/akurian-is-gyozott-kishantos-es-a-greenpeace-a-magyar-allam-ellen/>

– Cinikusan hangzik, de szerintem nehéz más magyarázatot találni: egyesek számára annál nagyobb főnyeremény, mint az árvíz vagy pláne egy gátszakadás, el sem képzelhető. Egy áldás. Mert mi ilyenkor a hivatalos szöveg? „Most maga azt kérdezi tőlem, hogy kinek a homokját, köveit hozatjuk? És hogy miért kerül ennyibe? Amikor fél Szabolcsot elönti a víz?” Katasztrófa helyzetben a nép ellensége, aki efféléket kérdez. Naná, hogy a „megfelelő” áron és a „megfelelő” bányából kerülnek ki a mentéshez és a mentesítéshez szükséges anyagok. Aki így gondolkozik, az minden döntését erre optimalizálja. Ha van szemünk, konkrét példának láthatjuk erre az ajkai-kolontári-devecseri vörösiszap-katasztrófát. A Mal Zrt. közel 30 méter magas zagyatározója 2010. október 3-án ment tönkre, és alig néhány hét múlva egy nagy, 27 milliárdos megrendelés landolt az állami Mecsekérc Kft.-nél – máig nem tudni, mire ment el pontosan, és hogy szakmailag épp azokra a beavatkozásokra volt-e szükség.³

³ „8,6 millió négyzetméter felület 20 centiméter vastagságban történő kármentesítését és 7,72 millió négyzetméter külterületen 1,5 millió köbméternyi szennyezés kezelését rendelte meg a Vidékfejlesztési Minisztérium. A nettó 29,24 milliárd forintot megrendelést hirdetmény nélküli, tárgyalásos közbeszerzési eljárásan az egyetlen ajánlattevő, a Mecsekérc Zrt. nyerte el, és október 27-én szerződést is kötöttek vele. A cég vezetését bő egy héttel korábban vette át Endrédy István KDNP-s politikus Varga Józseftől, aki azóta történetesen éppen az ajkai zagyatározót működtető Mal Zrt. katasztrófaelhárító csapatában tölti be a termelésfelügyelői funkciót. A megamendeléssel egy időben jelent meg az a hirdetmény, amely szerint a kárelhárítás műszaki tervezési feladatainak nettó 150 millió forintos megbízását az Oviber Kft. nyerte el, ennek kiválasztása szintén a Mecsekércéhez hasonló technikával történt.” (Nagyobb a füstje, HVG, 2010. november 20.)

Tehát, visszatérve az árvízre vagy más természeti, illetve bármilyen katasztrófára, úgy tűnik, megrendelőknél és kivitelezőknél minél drágább, annál jobb.

– *Milyen mozgásterük maradt a hivatalos természetvédőknek?*

– Nyilván nem állhat fel mindenki. Aki a hivatalában marad, igyekszik valamilyen eredményt felmutatni. Leginkább talán az uniós LIFE-programokat, egyes különösen védett fajok megőrzését tekintem ilyen lehetőségnek. A tűzok, a kerecsensólyom, a kékvércse, a parlagi sas, a rákosi vipera állománya ma már stabil vagy gyarapodó. Ezek a támogatások nem akkorák, hogy kontra-szelektált cégek rátelepedjenek, itt lehet sikerélményük a kollégáknak. Ráadásul bizonyos fajok megőrzéséhez területeket kell – és lehetett is – vásárolni, így alakult ki Dévaványa mellett, illetve a Borsodi Mezőség Tájvédelmi Körzetben stabil tűzok-, kékvércse-, szalakótaállomány, miközben helyreállt az adott terület természetes állapota. Cserében azonban el kell viselni, hogy más védett fajok állománya gyérül, sőt kipusztulóban van. Mindenkinek feltűnhet például, hogy alig van már fecske, mezei pacsirta. Ugyanakkor a hazai biológiai sokféleség még így is nagyobb, mint Európa nyugati felén, elég, ha itt is, ott is autózva összehasonlítjuk a szélvédőre ragadt nyári rovarok mennyiségét és összetételét.

– *Néhány fajmegőrzési program viszont talán túlságosan is jól sikerült. Sokan panaszkodnak például a kezdetben nagy szimpátiával fogadott, visszatelepített hódok kártételeire.*

– Ugyan mi a baj a hódokkal? A puhafát rágják vizes területen. Ahol a fák gyorsan nőnek, ha meg kidőlnek, táplálékul szolgálnak a gombáknak, rovaroknak, a talajt javítva új fákba épülnek be. Nem a hód fogja kiirtani a puhafaerdőket, hanem a láncfűrész. Ha a hód nagyobb fákat dönt ki, azzal rést nyit a napsütésnek, segítve az újulatot. A vízkormányzási tevékenységével pedig fenntartja a vizenyős területeket. A hód nem tudja legyőzni az erdőt. A probléma inkább az, hogy nagyon szűkre szabtuk az árterületeket. A Taktaközben a hód ügyes mérnöki munkával magának alakít ki a mély fekvésű részekben vizes területeket. Okozhat ezzel kárt a magángazdáknak? Persze. Adjanak érte kártérítést, kompenzációt. Ha a szántóföldre jár az aszály- vagy a belvízkár, akkor a hód kártételeire vagy arra, ha a vadlibák lelegelik a termést, a károkatona megdézsmálja a halastavakat, miért ne lehetne? Járni jár, csak nem jut – na ezen a gyakorlaton kellene változtatni. Döntés kérdése, hogy mire van állami pénz. Kártérítés híján persze a természetvédelemmel szembe lehet fordítani az érintett tulajdonosokat.

– *Magam sem gondoltam komolyan, hogy a hód lenne az erdők legnagyobb ellensége, sőt, lehet, hogy a már említett, veszélyhelyzetinek mondott tűzifarendelet sem okoz majd annyi kárt, mint bizonyos beruházók igényeinek elvtelen kiszolgálása. Gondolok itt arra, hogy hiába áll az ország területének több mint negyede uniós védelem alatt – mint európai jelentőségű, úgynevezett Natura 2000 hálózatba sorolt élőhely –, viszonylag könnyű ezeknek a beépítésére uniós jóváhagyást szerezni.*

– Frontális támadást indított a kormány a civil szervezetek ellen, ez az eset is ebbe a stratégiába illik. Móra Verát, az Ökotárs Alapítvány elnökét mindenki szeme láttára vezetőszáron viszik kihallgatásra mondvacsinált és utóbb megdőlt gyánúsítgatások miatt. Ennél világosabb üzenet nem kell.

– *Említhetnénk a Tiszántúli Természetvédők akkori vezetőjét, Zsák Ferencet is, akit nemcsak elvittek, hanem négy hónapra köztörvényesekkel zártak össze utólag alaptalannak bizonyult vádakkal.*⁴

– És mégis. Mit látunk akár itt, Tátán? Pár évtizede az olasz vadászok ellen szervezkedtünk – magamat is beleértve –, hogy ne lődözzék már a tómederből a vonuló vadludakat. Amelyek azóta teljes és tényleges védelem alatt állnak, más kérdés, hogy néhány szilveszteri durrogató elriasztotta őket az idén, de ezt helyi szinten meg fogjuk oldani. Most épp az Avalon ellen nyertünk – átmenetileg legalábbis – csatát, letettek arról az eszement ötletéről, hogy ötemele-tes, ötcsillagos szállodát építsenek a tó partján az egykori Esterházylovarda helyén, ahová a helyi rende-

⁴ „A táblabíróság – a Debreceni Törvényszéken kiszabott három év börtönbüntetést megváltoztatva – 2 év szabadságvesztésre ítélte, 4 év próbaidőre felfüggesztve, továbbá mellőzte a közügyektől való eltiltást büntetést is. Zsák Ferenc – aki a Tiszántúli Természetvédők Társulatának elnökeként 2011-ben egy 200 millió forintos támogatási szerződés fejében visszavonta az Audi győri beruházása ellen beadott bírósági keresetét – a négy év próbaidőt elretentő, fenyegető ítéletként értékeli, s megjegyezte, hogy amióta perbe fogták, »példát statuáltak velem«, azóta egyetlen építési engedélyezési eljárásban sem volt természetvédelmi indokú fellebbezés.” <https://greenfo.hu/hir/felfuggesztett-bortont-kapott-veztegetesert-a-termeszetvedo/>

zési terv szerint amúgy csak ideiglenes, elbontható, az év nagy részében nem látható építmény, mondjuk egy tribün lenne építhető.

– *Csodálom, hogy sikerült, mostanában nem gyakori, hogy tüntetésekkel, tiltakozásokkal el lehetne téríteni a beruházókat. Nemhogy visszajutnánk az 1980-as nyugtalan évekhez, amikor a szárnyukat bontogató civil mozgalmak – akkoriban „kör”-nek, „klub”-nak hívtuk őket – le tudták állítani például a már akkor is védett Szársomlyó-hegyen a mészkőbányászatot, leállították a nagytétnyi Metallochemia környezetszennyező akkumulátorbontó üzemét, sőt, a nagy hatalmú Magyar Alumíniumipari Trösztnek idő előtt fel kellett hagynia a bauzitbányákat víztelenítő, brutális mértékű karsztvízszivattyúzással, sőt még egy nemzetközi szerződést is felülírt a vízlépcsőellenes mozgalom. Mostanában mélyebb környezeti háttástanulmány nélkül lehet sorozatban akkumulátorgyárakat építeni akár természeti, akár szántóterületen. Nem durva visszarendeződés ez?*

– Az mindenképpen nagy különbség, hogy – a szélesebb közönség által is átélhető vízlépcsőügyet kivéve – akkoriban rendre egy-egy kisebb csoport hallatta a hangját. Egyetemisták, erdészek, biológusok, most viszont a társadalom jóval szélesebb köre érzi magát érintettnek. Igaz, ehhez az is kellett, hogy lassan már szó szerint az ő kertjük aljában jelennek meg a beruházók, tehát a saját bőrükön érzik. Kezd a dolog társadalmasodni, jó példa erre a debreceni akkugyár elleni széles körű összefogás. A felháborodás oka lehet az is, hogy úgy érezhetik, semmibe veszik a véleményüket, érdekeiket, muszáj

megszervezniük magukat. Ahogy itt Tatán is történt. Az Avalon mögött a Hell Energy áll – ugye, az egyik legjobb biznisz vízből és cukorból készült kódrága italt eladni –, amely egy fórumon ki is fejtette, hogy „nincs megtérülési kényszer”. A rengeteg pénzt már nem tudta Tihanyban vagy Badacsonyan, a legfelkapottabb helyeken befektetni, hát ezt a tavat nézte ki magának. A tavalyi helyi – magas részvétellel tartott, de érvénytelen – népszavazáson olyan elsöprő többség, 96 százalék ellenezte a beruházást, hogy már az addig azt támogató önkormányzati vezetés is visszavonulót fújt. Mondhatnánk mi is, a tataiak 96 százaléka nem akar oda szállodát? Persze, nem dőlhetünk hátra, mert az önkormányzat új szabályozást barkácsol, vagy a kormány bármikor kiagyaltatja, hogy itt nemzetgazdasági szempontból vagy akár a háborús veszélyhelyzet miatt fontos egy szállodakomplexumot építeni.

A kormányzati beruházások ellen nehezebb hadakozni, látjuk, mi történt a Fertő tavi kikötő- és szállodaberuházással. Tönkretették a fertőrákosi védett nádast, elbontották a jogszerűen ott állt lábas házakat, a tiltakozókat a terület közelébe sem engedték. Majd a múlt év vége felé – részben a pénzhiány, de talán a tiltakozások miatt is – leállították a gigaberuházást. Tegyük fel, hogy esetleg végleg letesznek róla. Akkor is, egy évtizedek vagy akár száz évnyi idő alatt kialakult ökológiai rendszer visszaállításához nagyjából ugyanennyi időre van szükség. A százéves fához pontosan száz év kell, a százéves erdőhöz kétszáz! Az efféle veszteségeket még nem összesítette, nem számszerűsítette és nem tette széles körben ismertté senki.